

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **M. W.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 sierpnia 2023 r.

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść oskarżonego

od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach

z dnia 4 listopada 2022 r., sygn. akt II K 183/22,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Szamotułach.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 24 maja 2022 r., sygn. akt II K 1252/21, M. W. został uznany za winnego tego, że „w okresie od kwietnia 2021 r. do września 2021 r. w P. ul. [...], gm. [...], pow. [...] uchyłał się od obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia [...] 2015 r., sygn. akt XII C 2252/14, a łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej

trzech świadczeń okresowych na rzecz córki V. W., przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”, tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. i za to, na podstawie powołanego przepisu, wymierzono mu karę 2 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczenie zawierało również rozstrzygnięcie co do kosztów sądowych.

Wobec niezaskarżenia przez żadną ze stron postępowania, wyrok ten uprawomocnił się w dniu 1 czerwca 2022 r.

Z kolei w postępowaniu zainicjowanym aktem oskarżenia z dnia 11 marca 2022 r. wydany został w dniu 4 listopada 2022 r., wyrok Sądu Rejonowego w Szamotułach w sprawie o sygn. akt II K 183/22, mocą którego oskarżony M. W. został uznany za winnego tego, że „od kwietnia 2021 r. do października 2021 r. w P., powiat sz., woj. W., uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości na podstawie ugody zawartej przed Sądem Okręgowym w Poznaniu XII Wydział Cywilny sygn. akt XII C 2252/14 z dnia [...] 2015 r., a łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych na rzecz córki V. W., przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”, tj. przestępstwa określonego w art. 209 § 1a k.k. i za to wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. W orzeczeniu tym zawarto także rozstrzygnięcie co do kosztów sądowych (k. 65 akt II K 183/22).

Również ten wyrok nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 13 listopada 2022 r.

Od wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 4 listopada 2022 r., sygn. akt II K 183/22, kasację – na korzyść oskarżonego M. W., na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. – wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżając wskazane orzeczenie w całości, Rzecznik zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 366 § 1 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegające na niewyjaśnieniu przez przewodniczącego rozprawy wszystkich istotnych okoliczności sprawy, dotyczących poprzedniej karalności oskarżonego, a w konsekwencji błędnym określeniu przypisanego oskarżonemu czynu, co doprowadziło do jego skazania za uchylanie się od ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec córki V. W. w okresie od kwietnia 2021 r. do października 2021 r., pomimo że uprzednio wyrokiem Sądu

Rejonowego w Szamotułach z dnia 24 maja 2022 r. sygn. akt II K 1252/21, został prawomocnie skazany za taki sam czyn popełniony w okresie od kwietnia 2021 r. do września 2021 r., co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku”.

Formułując powyższy zarzut Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o:

1. dopuszczenie dowodu z dokumentu zgromadzonego w aktach Sądu Rejonowego w Szamotułach, sygn. akt II K 1252/21, w postaci wyroku z dnia 24 maja 2022 r. na okoliczność skazania M. W. za czyn popełniony w czasie od kwietnia 2021 r. do września 2021 r., który podmiotowo i przedmiotowo tożsamy jest z czynem przypisanym skazanemu zaskarżonym wyrokiem;
2. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich, wniesiona na korzyść skazanego, jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Zaskarżony niniejszą kasacją wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego wskazanym w *petitum* kasacji, co miało istotny wpływ na jego treść.

Zgodnie bowiem z treścią art. 366 § 1 k.p.k. obowiązkiem przewodniczącego kierującego rozprawą jest czuwanie, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.

Na gruncie rozpatrywanej sprawy okolicznością o takim charakterze była niewątpliwie uprzednia karalność oskarżonego.

Analiza akt postępowania o sygn. II K 183/22 prowadzi do wniosku, że w sprawie nie zostały zaktualizowane dane o karalności oskarżonego. Chociaż Sąd procedując na rozprawie w dniu 4 listopada 2022 r. dopuścił dowód z dokumentów w postaci informacji z Krajowego Rejestru Karnego zalegających w aktach (k. 24) to informacje w nim zawarte, uzyskane jeszcze w fazie przygotowawczej postępowania, aktualne były na dzień 10 lutego 2022 r., a więc na przeszło 9 miesięcy wcześniej niż wyrokowano w sprawie. Pomimo tego, że ustawodawca nie wprowadza wymogu co do okresu, przez jaki ważne są informacje o karalności, to odwołać należy się w tym względzie do treści § 309 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulaminu urzędowania sądów powszechnych (t. j. Dz. U. z 2022

r. poz. 2514 ze zm.), w którym wskazano, że kierownik sekretariatu lub upoważniony pracownik informuje referenta sprawy, iż dane z Krajowego Rejestru Karnego znajdujące się w aktach sprawy pochodzą sprzed 6 miesięcy.

Trafnie wskazuje wobec powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich, że zapoznanie się z aktualną informacją dotyczącą karalności i podjęcie w jej wyniku dalszych czynności wyjaśniających pozwoliłoby uniknąć zaistniałej sytuacji procesowej. Zaniechanie uzyskania aktualnej informacji o osobie oskarżonego z Krajowego Rejestru Karnego skutkowało nieprawidłowym zakreśleniem granic czasowych czynu przypisanego w zaskarżonym wyroku – a tym samym naruszeniem art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Przepis ten nakazuje precyzyjne - jak to tylko możliwe w realiach danej sprawy - określenie czasu popełnienia przestępstwa. Zgodnie z powołaną regulacją w opisie czynu przypisanego należy zawrzeć nie tylko określenie sposobu popełnienia przestępstwa, jego ewentualne skutki, rodzaj atakowanego dobra chronionego prawem, ale także czas i miejsce jego popełnienia. Precyzyjne ustalenie czasu popełnienia przestępstwa ma istotne znaczenie dla pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2019 r., IV KK 58/19 i z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 39/17). Porównanie zaś okresów niealimentacji ustalonych w wyroku z dnia 24 maja 2022 r. oraz w zaskarżonym kasacją wyroku z dnia 4 listopada 2022 r. wykazuje, że okres niealimentacji przypisany M. W. w drugim wyroku objął w całości okres niealimentacji określony w wyroku wcześniejszym, to jest od kwietnia 2021 r. do września 2021 r., a nadto także październik 2021 r. Naruszenia te miały więc istotny wpływ na treść wyroku. Doprowadziły bowiem do sytuacji, w której M. W. został podwójnie skazany za uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego wobec córki V. W. w okresie od kwietnia 2021 r. do września 2021 r.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Rejonowy w Szamotułach nie dopełnił zatem ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji wszystkich istotnych okoliczności sprawy i w efekcie zaniechał poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, nieprawidłowo ustalając okresy niealimentacji, za jakie M. W. mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Sąd *meriti* nie zbadał należycie całej sytuacji prawnej oskarżonego, ukształtowanej wszystkimi wydanymi wobec niego prawomocnymi wyrokami, do

czego był obowiązany zgodnie z treścią art. 213 § 1 k.p.k., wskazującego na potrzebę ustalenia m.in. danych o karalności oskarżonego.

Należy przy tym wyraźnie zaznaczyć, że przedstawiona wcześniej sytuacja procesowa nie skutkowała, jak mogłoby się wydawać, wystąpieniem w realiach rozpoznawanej sprawy bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci *rei iudicatae*. Zgodnie bowiem z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przeszkoda procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zachodzi wyłącznie w sytuacji, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie, gdy okres ustalony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 czerwca 2023 r. IV KK 138/23; 15 listopada 2022 r. V KK 420/22; 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17).

W oparciu o przytoczoną argumentację, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Rzecznika Praw Obywatelskich i uchylił zaskarżony wyrok, a sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Szamotułach.

Procedując powtórnie Sąd ten, uwzględniając poczynione wyżej zapatrywania prawne Sądu Najwyższego, rozstrzygnie o zakresie odpowiedzialności M. W. co do zarzuczonego mu w akcie oskarżenia czynu.

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

[K.K.

[ł.n]